

Toelichting bij de opmaak en criteria voor de diagnostische fiches

Om CLB-medewerkers meer ondersteuning te bieden bij het gebruik van de diagnostische fiches en de overzichten diagnostisch materiaal lichten wij hieronder toe hoe wij diagnostische instrumenten selecteren en beoordelen en hoe het vernieuwd sjabloon is opgesteld. Voor een overzicht van de meest recent verwijderde, toegevoegde of aangepaste diagnostische fiches verwijzen we naar de [laatste wijzigingen](#) op de Prodia-website. Bij verdere vragen hieromtrent, kan je ons contacteren via info@prodiagnostiek.be.

Welke diagnostische fiches worden vernieuwd of toegevoegd?

Prodia wil geen exhaustieve lijst opstellen van testmateriaal in het kader van bepaalde problematieken. We bekijken steeds de relevantie en bruikbaarheid voor de CLB-context om nieuwe diagnostische fiches op te maken of eventueel te verwijderen.

Enkele criteria die we hanteren om te bepalen of een diagnostisch instrument wel of niet wordt opgenomen zijn:

- de psychometrische kwaliteit van een instrument (de beoordeling van CAP, Belgische Federatie van Psychologen, Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek, COTAN of beoordeling door Prodia).
- de gebruikte normen. Zijn de normen recent? Zijn er Vlaamse normen. Op basis van welke steekproef gebeurde de normering? ...
- de indicerende waarde van een test. Biedt de test een meerwaarde bij het bepalen van onderwijsbehoeften of aanbevelingen?

Een selectie van nieuwe diagnostische instrumenten baseren we op nieuwe fiches opgenomen in het CAP-vademecum en op recente praktijkgerichte wetenschappelijke literatuur. Elke selectie toetsen we af bij de verantwoordelijken diagnostiek van de verschillende CLB-netten en binnen het forum diagnostiek van VCLB.

Diagnostische fiches waarvoor recentere gegevens beschikbaar zijn, krijgen een update. Daarnaast worden diagnostische fiches van nieuwe (voor CLB) relevante instrumenten toegevoegd. De wijzigingen worden ook in de overzichten diagnostisch materiaal doorgevoerd.

Criteria voor beoordeling: 1ste keuze, 2de keuze of enkel indicerende waarde

Bij de beoordeling van de diagnostische instrumenten baseren we ons in eerste instantie op het CAP-vademecum en voor IQ-testen op de BFP-kwalificatie. In tweede instantie nemen we informatie uit de COTAN in overweging. Indien er geen informatie aanwezig is bij voornoemde bronnen of indien er bijkomende voor CLB relevante informatie beschikbaar is, kunnen we ook een eigen Prodia-beoordeling opmaken.

Bij de beoordeling schenken we ook aandacht aan faire diagnostiek. Dit gebeurt in dialoog met de Netoverschrijdende Werkgroep Faire Diagnostiek.

Om meer uniformiteit te creëren over de verschillende fiches, gebruiken we sinds 2017 onderstaande criteria voor 1ste, 2de keuze en indicerende waarde. Minder recente diagnostische fiches wijken hier soms nog van af.

1ste keuze:

Het diagnostisch instrument moet voldoen aan alle volgende criteria:

- De betrouwbaarheid en validiteit blijken uit onderzoek op zijn minst voldoende zijn.
- De normen zijn recent: maximum 10 jaar oud bij opmaak van de testfiche (voor IQ-test maximum 15 jaar).
- De normen zijn Vlaams.
- De steekproef is voldoende groot. Per onderscheiden groep in de normen bestaat de steekproef uit ongeveer 100 of meer personen.
- De steekproef is representatief. Er is voldoende spreiding over SES-categorieën of over minstens 2 van volgende 3 kenmerken: onderwijsnetten, landelijk-stedelijk en spreiding over verschillende soorten scholen. Voor die spreiding bekijken we voor secundair onderwijs of er verschillende onderwijsvormen vertegenwoordigd zijn (BSO, TSO/KSO, ASO). Voor basisonderwijs is een minimum van 5 scholen een vereiste om te voldoen aan de spreiding.

2de keuze:

Het diagnostisch instrument moet voldoen aan alle volgende criteria:

- Ofwel de betrouwbaarheid ofwel de validiteit is over het algemeen voldoende. Voor geen enkel van deze kenmerken is er onderzoek dat wijst op een slechte kwaliteit.
- De normen zijn maximum 15 jaar oud (voor IQ-test maximum 20 jaar).
- Per onderscheiden groep in de normen bestaat de steekproef uit ongeveer 30 of meer personen.
- De steekproef is redelijk representatief. Er is voldoende spreiding over SES-categorieën of over minstens 1 van volgende 3 kenmerken: onderwijsnetten, landelijk-stedelijk en spreiding over verschillende soorten scholen. Voor die spreiding bekijken we voor secundair onderwijs of er verschillende onderwijsvormen vertegenwoordigd zijn (BSO, TSO/KSO, ASO). Voor basisonderwijs is een minimum van 5 scholen een vereiste om te voldoen aan de spreiding.

Enkel indicerende waarde:

Het diagnostisch instrument voldoet niet aan de criteria voor 1ste of 2de keuze maar biedt een meerwaarde bij het opmaken van onderwijsbehoeften of aanbevelingen. Dit betekent niet dat deze test een sterker indicerend instrument is dan de diagnostische instrumenten die onder 1ste of 2de keuze vallen.

Onderstaande tabellen illustreren de hierboven beschreven richtlijnen.

Tabel 1: Algemene richtlijn

	Betrouwbaarheid en validiteit	Normen recent	Normen Vlaams	Aantal per onderscheiden groep in normen	Steekproef SES
1 ^{ste} keuze	Zie tabel 2	Max. 10 jaar (voor IQ-test 15 jaar)	Ja	N = ongeveer 100	Representatief voor SES of variatie in minstens 2 van volgende 3: - onderwijsnetten - stedelijk - landelijk - bij sec. onderwijs onderwijsvorm of bij basisonderwijs 5 scholen
2 ^{de} keuze	Zie tabel 2	Max. 15 jaar (voor IQ-test 20 jaar)	Niet noodzakelijk	N = ongeveer 30 of meer	Representatief voor SES of variatie in minstens 1 van bovenstaande 3

Tabel 2: Richtlijn betrouwbaarheid/validiteit

Validiteit	Aanwezig: min. Voldoende	Afwezig	Aanwezig: slecht
Betrouwbaarheid			
Aanwezig: min. Voldoende	1 ^{ste} keuze	2 ^{de} keuze	Indicerend
Afwezig	2 ^{de} keuze	Indicerend	Indicerend
Aanwezig: slecht	Indicerend	Indicerend	Indicerend

Het sjabloon voor diagnostische fiches

In januari 2018 wijzigden we het sjabloon van de diagnostische fiche in beperkte mate. Hiervoor hadden we twee belangrijke redenen:

- de diagnostische fiches meer overzichtelijk, beknopt, gebruiksvriendelijk en uniform maken. Daardoor zijn ze ook meer aanvullend geworden aan de informatie die het CAP-Vademecum, BFP, COTAN en de werkgroep Faire Diagnostiek beschikbaar stelt. Uitgebreide diagnostische informatie kan de lezer op de websites van deze instanties vinden.
- de aspecten die belangrijk zijn in het kader van afwegen van criteria (vb. jaartal normering, samenstelling steekproef...) een vaste plaats geven in het format. Dit maakt het gemakkelijker om op basis van een fiche af te wegen of het gebruik van een test aangewezen is. Zie hiervoor ook bij Criteria 1ste keuze, 2de keuze en enkel indicerende waarde.

Vanaf 2018 passen we bij updates onderstaand sjabloon in toe. In de linkerkolom staan algemene opmaakrichtlijnen.

Naam test, versie (vaak gebruikte afkorting)	Auteur, A., Auteur, B., & Auteur, C. (jaar uitgave) Plaats: uitgeverij Overzicht diagnostisch materiaal Specifiek diagnostisch protocol
Doel of meetpretentie	Metten, evalueren, beoordelen, analyseren, beschrijven van... Bruikbaar bij onderkende en/of indicerende onderzoeksvragen (zie ook Overzicht testmateriaal)
Subschalen/dimensies	Korte beschrijving van de subschalen/dimensies Totaal- en/of deelscores
Informatiebron	Leerling / ouder / leerkracht
Doelgroep/normgroep	Kinderen van ... tot ... jaar
Jaar normen, steekproef	Jaar normen. Beknopt de steekproef weergeven (aantal per onderscheiden normgroep, SES, landelijk/stedelijk, onderwijsvorm, collectief/individueel genormeerd)
Afnamewijze en duur	Vragenlijst/observatie/computertest, individueel/collectief xx minuten
Bijkomende info	Nederlandstalige versie van... Aangeven waar het instrument te verkrijgen is wanneer niet verkrijgbaar via uitgeverij. Belangrijke ervaringen vanuit het CLB-werkveld.
Beoordeling	
CAP	<u>Datum beoordeling</u> Normen: Recent/archief, +/- / - normen (vb.), Betrouwbaarheid: beknopte weergave, voor meer info doorverwijzen naar CAP-vademecum. Validiteit: beknopte weergave, voor meer info doorverwijzen naar CAP-vademecum.
BFP	Beoordeling beknopt overgenomen, indien beschikbaar.
Faire diagnostiek	Mogelijke info opnemen, voor nuances verwijzen naar originele bron.
Beoordeling Prodia	1e, 2e keuze, enkel indicerende waarde Eigen beoordeling wanneer geen info in CAP, BFP of COTAN of indien er bijkomende voor CLB relevante informatie beschikbaar is
Datum opmaak fiche	